

گنجشک شهری

سحر حیدری

صدای من

«مثل گنجشک غذا خوردن»، «روزی کله گنجشکی» و... شاید تو هم این حرف‌ها را شنیده باشی. البته من معروف‌تر و آشنا تر از آن هستم که فقط بخواهی از روی ضرب‌المثل‌ها بشناسی‌ام؛ آخر زیادی اجتماعی و پر جنب و جوشم. صبح که می‌شود با بقیه‌ی دوستانم کلی برای خودمان خوشحالیم و سروصدا می‌کنیم!

از ۱۱ نوع گنجشکی که در ایران زندگی می‌کنند و اسم‌های مختلفی هم دارند، فقط یکی‌شان این صدا را دارد. صدای من شبیه «چیپ» یا «چیرپ» شنیده می‌شود، تازه هنگام خطر هم یک صدای این‌جوری از خودم درمی‌آورم: «چِر ر ر ر ر»!!
همه‌ی اعضای خانواده‌ی ما، صداهای دیگری غیر از صدای اصلی‌شان دارند که برای جفت‌یابی، هشدار دادن به دیگران و... استفاده می‌شود.

ورود غریبه‌ها ممنوع!

ما از محدوده‌ی کوچکی در اطراف لانه‌مان محافظت می‌کنیم. یعنی به جانورانی که وارد محدوده‌ی ما بشوند، (پرنده‌هایی مثل قوش‌ها و جغدها و پرنده‌های شکاری کوچک) حمله می‌کنیم! این کار برای محافظت از لانه است. تخم‌ها و جوجه‌های ما از دست گریه‌ها در امان نیستند. معمولاً در دسته‌های کوچک دنبال غذا می‌گردیم تا شکار نشویم. تنها بودن به هر حال، خطرناک‌تر است! درست است که ما کوچکیم؛ اما در خانواده‌ی ما همه به یک اندازه نیستند. مثلاً گنجشک بلوچی از من کوچک‌تر است. طول بدن من تقریباً ۱۵ سانتی‌متر است. نر و ماده‌هایمان هم با هم فرق دارند. نرها، گونه‌های سفید و غیب سیاه دارند اما ماده‌ها، نه!
تک همسری هم یکی از ویژگی‌های ما است! یعنی هر گنجشک خانگی نر در فصل تولیدمثل، فقط یک ماده دارد.

دوست آدم‌ها

ما خیلی انسان‌دوست هستیم. بیشتر پرندگان، زندگی در مناطق طبیعی و دست نخورده را دوست دارند. اما ما برای زندگی در کنار انسان‌ها، سازگاری زیادی پیدا کرده‌ایم. ما در مزرعه‌ها یا مناطق مسکونی و

دانش آموز

فروردین ۱۳۹۰
شماره ۷

شهری زندگی می‌کنیم. لانه‌هایمان را با علف خشک، پر (بیشتر، پرهای خودمان)، چوب‌های نازک و کاغذ می‌سازیم. لانه‌های ما در شکاف‌های دیوارها، درختان، لوله‌های بخاری و زیر شیروانی‌ها ساخته می‌شود. البته گاهی هم زحمت لانه ساختن را به خودمان نمی‌دهیم و از لانه‌ی پرندگان دیگر مثل پرستو استفاده می‌کنیم. لانه فقط موقع تخم‌گذاری به کارمان می‌آید و وقتی جوجه‌ها بزرگ شوند و بروند، کاری با آن نداریم. اگر در فصل تولید مثل، غذا فراوان باشد، گنجشک ماده، دو یا سه بار تخم می‌گذارد. هر بار سه تا پنج تخم سفید با خال‌های خاکستری. ۱۱ تا ۱۴ روز، هر دو گنجشک نر و ماده به نوبت روی تخم‌ها می‌خوابند. بعد، جوجه‌ها به دنیا می‌آیند.

نمی‌دانم چه قدر به جوجه گنجشک‌ها دقت کرده‌ای، شاید کناره‌ی زرد رنگ منقارشان را دیده باشی. در این حالت که کناره‌های منقار شل و نرم است، جوجه، توانایی نوک‌زدن به زمین و دانه برداشتن را ندارد؛ به‌خاطر همین است که جوجه گنجشک‌ها حتی موقعی که پر و بال هم درآورده باشند و به این‌طرف و آن‌طرف هم بپرند، به کمک پدر و مادرشان غذا می‌خورند.

ما مفیدیم!

ما با همین جثه‌ی کوچکمان برای طبیعت فایده‌های فراوانی داریم. ما به خاطر تغذیه از کرم‌ها، دانه‌های اضافی، خرده‌های نان و بسیاری مواد زاید دیگر، به پاکیزگی طبیعت و دفع آفات کمک می‌کنیم. جمعیت ما زیاد است. بنابراین غذای خوبی برای پرندگان شکاری کوچک جثه هستیم. البته چون مقدار زیادی از دانه‌ها و بذرها را می‌خوریم، گاهی مزاحم کشاورزان می‌شویم!

شاید ندانی

🤔 لهجه‌ی انواع گنجشک‌ها با هم فرق می‌کند. مثلاً لهجه‌ی فامیل‌های شمالی ما با نوع جنوبی‌مان متفاوت است!

🤔 ما هر سال موقع تخم‌گذاری به لانه‌ی سال قبل خود برمی‌گردیم! اگر گنجشک به لانه‌اش برنگردد، ممکن است شکار شده باشد. البته اگر پرنده‌ی قوی‌تری لانه‌ی او را اشغال نکرده باشد!

🟢🟡🔴 با تشکر از
دکتر اسماعیل کهرم

